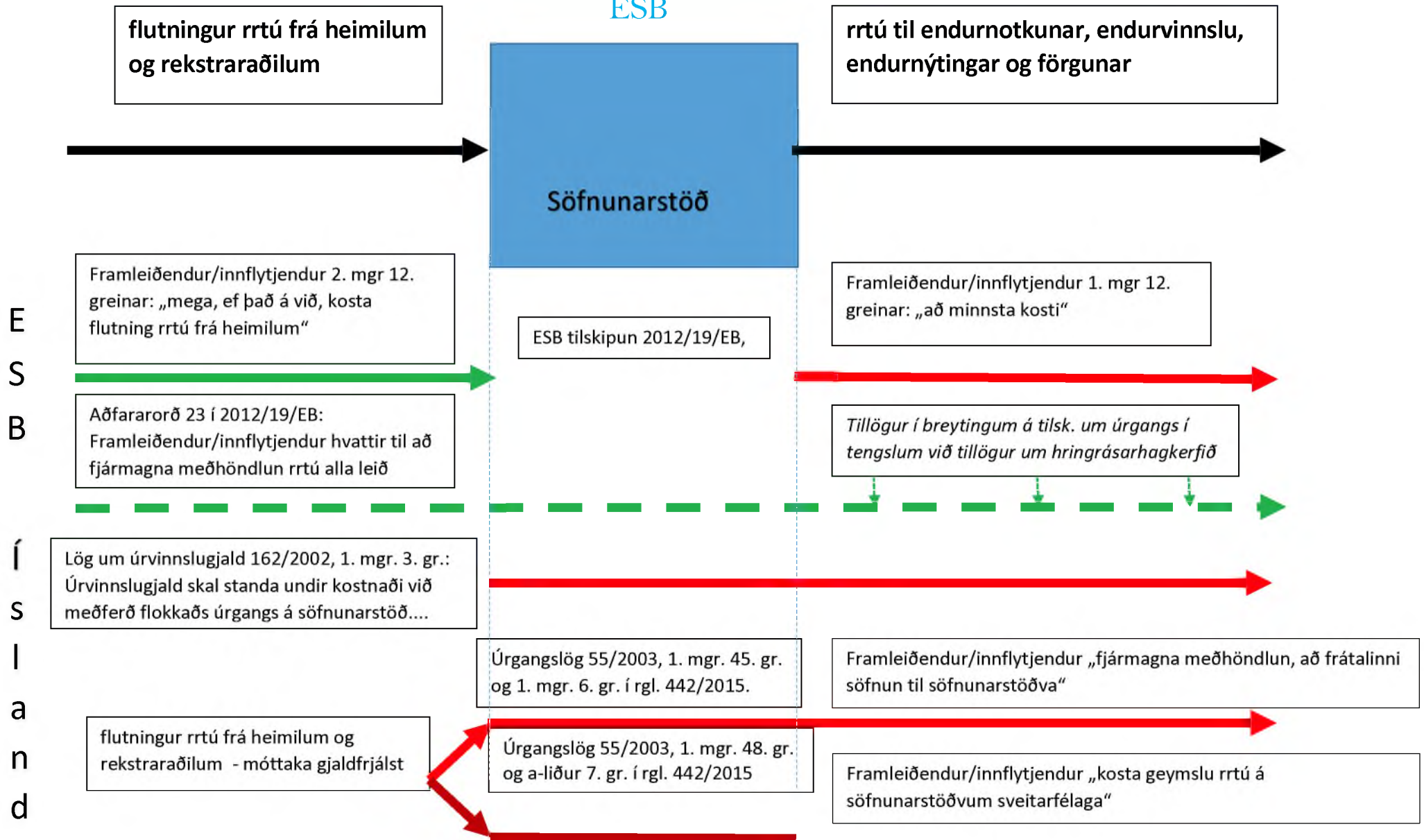

Yfirlit yfir kostnaðarskiptingu á meðhöndlun raftækjaúrgangs (rrtú) í íslensku regluverki og regluverki

ESB

Skýringar

1. Meðhöndlun rrtú skiptist í 3 áfanga:

- a. Flutningur frá upprunastað (heimili, rekstraraðilar) að söfnunarstöð
- b. Meðhöndlun (flokkun, geymsla o.fl.) á söfnunarstöð
- c. Flutningur frá söfnunarstöð til endurnýtingar og/eða förgunar

2. Regluverk ESB

- a. Tilskipun 2012/19/EB gerir kröfu um að framleiðendur/innflytjendur rrtú beri ábyrgð (og þar með kostnað) á meðhöndlun rrtú að lágmarki frá söfnunarstöð (áfangi c).
- b. Í aðfararorðum tilskipunarinnar eiga aðildarríki að hvetja framleiðendur/innflytjendur til að taka fulla ábyrgð á meðhöndlun rrtú (áfangar a-c). Það hafi í för með sér að neytandi (kaupandi rrtú) greiði fyrir meðhöndlun rrtú en ekki hinn almenni skattgreiðandi. Þetta sé í samræmi við mengunarbótaþingluna.
- c. Í tillögum að breytingum á rammatilskipun ESB um úrgang (2008/98/EB) kemur fram að aðildarríki eigi að taka videigandi aðgerðir til að tryggja að framleiðendur/innflytjendur taki fulla ábyrgð (= allan kostnaðinn) á meðhöndlun rrtú.

3. Íslenskt regluverk

- a. Í 1. mgr. 3. gr. í lögum nr. 162/2002 um úrvinnslugjald segir: „Úrvinnslugjald skal standa undir kostnaði við meðferð flokkaðs úrgangs á söfnunarstöð...“
- b. Í 1. mgr. 45. gr. í lögum nr. 55/2003 um meðhöndlun úrgangs segir: „Í ábyrgð framleiðanda og innflytjanda felst að þeir skulu fjármagna og tryggja meðhöndlun raf- og rafeindatækjaúrgangs, að frátalinni söfnun til söfnunarstöðva...“
Samhljóða ákvæði er í 1. mgr. 6. gr í reglugerð nr. 442/2015 um raf- og rafeindatækjaúrgang.
- c. Í á-lið 48. gr. í lögum nr. 55/2003 um meðhöndlun úrgangs segir: „[framleiðendur/innflytjendur] kosta geymslu raf- og rafeindatækjaúrgangs á söfnunarstöðvum sveitarfélaga.“. Samhljóða ákvæði er í a-lið 7. gr í reglugerð nr. 442/2015 um raf- og rafeindatækjaúrgang.

Tillaga um hvernig ákveða megi sanngjarna upphæð endurgjalds fyrir útlagðan kostnað við meðhöndlun rrtú

Ágreiningur hefur verið frá upphafi milli umhverfis- og auðlindaráðuneytisins annars vegar og Sambands íslenskra sveitarfélaga hins vegar um sanngjarna upphæð endurgjalds frá lagasetningu um meðhöndlun rrtú. Gjaldskrá sem ráðuneytið setti árið 2009 þótti engan vegin endurspegla raunkostnað á söfnunarstöðvum sveitarfélaga fyrir meðhöndlun þessa úrgangs. Enn er deilt eftir að rrtú var færður undir Úrvinnslusjóð, þ.e. úrvinnslugjald var lagt á rafvörur frá og með 1. janúar 2015. Nú liggja fyrir kostnaðartölur vegna meðhöndlunar rrtú fyrir fyrsta heila árið sem sýna að kostnaður rekstraraðila söfnunarstöðva sveitarfélaga, reiknaður per kg, er langtum hærra en endurgjald sem var ákveðið.

Umhverfis- og auðlindaráðuneytið telur að endurgjald fyrir meðhöndlun rrtú nái eingöngu til geymslu úrgangsins á söfnunarstöðvum sveitarfélaga, í samræmi við ofangreind ákvæði 48. gr. í úrgangslögum. Sveitarfélög hafa á hinn bóginn litið á ákvæði 45. greinar, en í henni er talin vera skýr krafa um fjármögnun meðhöndlunar á rrtú, nema fyrir söfnun frá upprunastað, þ.e. frá heimilum eða atvinnurekstri. Ef tekið er sérstaklega fram í lögum að fjármögnun eigi ekki að ná til söfnunar frá heimilum hlýtur hún að ná yfir hina áfanga meðhöndlunarferilsins, þ.e. á söfnunarstöðvum og svo í frekari endurnýtingu og/eða förgun. Ennfremur má benda á 3. gr. í lögum um úrvinnslugjald, þar sem segir að það standi undir kostnað við meðferð úrgangs á söfnunarstað.

Samband íslenskra sveitarfélaga lítur svo á að hugtakið „meðhöndlun“ feli í sér meira en einungis landnotkun söfnunargáma á söfnunarstöðvum. Hins vegar sé óljóst hvað „geymsla“ feli í sér, hugtakið er hvergi skilgreint.

Í ljósi þessa leggur Samband íslenskra sveitarfélaga til við Alþingi að það skýri ofangreind lagaákvæði og breyti með þeim hætti, að endurgjald verði látið ná yfir meðhöndlun rrtú á tilteknum áföngum í ferli meðhöndlunar (áfangi 2 og 3). Ennfremur verði skýrt hvað felst í meðhöndlun rrtú, t.d. flokkun, merking, eftirlit við söfnunargáma, laun starfsmanna sem sinna söfnun rrtú o.fl.

Benda má á, eins og fram kemur í ofangreindum skýringum, að Evrópusambandið er að undirbúa breytingu á núverandi regluverki með það fyrir augum að framleiðendaábyrgð nái yfir allt meðhöndlunarferlið, frá upprunastað til endanlegrar nýtingar eða förgunar. Slíkt er talið vera í samræmi við mengunarbótaregluna, að færa kostnaðinn við meðhöndlun rrtú frá skattgreiðendum til neytenda, þ.e. til þeirra sem bera ábyrgð á mengun ef til hennar kemur. Nú þegar eiga aðildarríki ESB hvetja framleiðendur/innflytjendur til að taka á sig allan kostnaðinn við meðhöndlun rrtú, en slíkt er þó valkvætt frekar en afdráttarlaus krafa.